

ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ ОСНОВ КРИМІНАЛІСТИЧНИХ ЗНАТЬ

На підставі історичного аналізу пам'яток стародавнього права, випадків використання наукових знань у розкритті злочинів на ранніх етапах правоохоронної практики, комплексного аналізу джерелознавчих криміналістичних видань з'ясовано передумови виникнення основ криміналістичних знань. Висвітлено розвиток наукового знання, зародження спеціальних знань, якими володіли певні групи людей.

Встановлено, що у стародавніх правових актах містилися рекомендації криміналістичного характеру щодо збору, дослідження та оцінки доказів судом, але вони мали окремий, розрізнений характер і були пов'язані з клятвами, випробуванням вогнем, водою, каліченням, тавруванням, іншими ордаліями. Доведено існування загальних передумов виникнення основ для використання криміналістичних знань у судочинстві різних країн світу.

Ключові слова: *передумови, знання, спеціальні знання, криміналістичні знання, знання з ремесла, науки та мистецтва, сліди, ордалії.*

Постановка проблеми. Криміналістичні знання відображають зміст предмета криміналістики. Правозастосовна діяльність постійно потребує ефективних засобів і методів протидії злочинності. Використовувані досягнення криміналістики забезпечують потреби кримінального судочинства, сприяють виконанню професійних функцій слідчими, адвокатами, прокурорами, суддями тощо.

Зважаючи на стрімкий розвиток злочинності, удосконалення способів вчинення суспільно небезпечних діянь та маскуванню протиправної діяльності, важливого значення набуває прогнозування майбутніх злочинних виявів та, відповідно, підготовка до їхньої нейтралізації наявного криміналістичного інструментарію й пристосування до цих завдань новітніх досягнень науки і техніки.

Відомо, що сутність наукових знань полягає в розумінні дійсності, її минулого, сучасного і майбутнього, у достовірному узагальненні фактів об'єктивної реальності. Не є винятком і криміналістичні знання, які належать до виду наукових знань.

Стан дослідження. Передумови, стан, напрями використання досягнень науки та техніки у кримінальному судочинстві практично не вивчалися, а поодинокі згадування розпорознені у нечисленних виданнях [1, с. 40].

Питань передумов виникнення криміналістичних знань торкались у своїх працях зарубіжні й вітчизняні науковці, з-поміж

них назвемо Л. Ю. Ароцкера, Р. С. Белкіна, А. І. Вінберга, І. О. Возгіна, В. Г. Гончаренка, А. В. Іщенко, Н. І. Клименко, О. О. Кириченка, І. Ф. Крилова, І. І. Когутича, В. О. Коновалову, В. С. Кузьмічова, О. М. Кустова, В. К. Лисиченка, В. М. Малишева, В. Т. Нора, М. В. Салтєвського, А. П. Сапуна, М. Я. Сегая, С. І. Тихенка, В. В. Тіщенко, В. М. Чиснікова, В. Ю. Шепітька та деяких інших дослідників. Однак, комплексного вивчення передумов виникнення підґрунтя для використання криміналістичних знань у кримінальному судочинстві низки стародавніх держав у переважній більшості цих робіт не проведено.

Отож **метою** статті є визначення передумов виникнення основ криміналістичних знань на підставі історичного аналізу пам'яток стародавнього права, випадків використання наукових знань у розкритті злочинів на ранніх етапах правоохоронної практики, комплексного аналізу джерелознавчих криміналістичних видань.

Виклад основних положень. У процесі свого розвитку людина навряд чи могла задовольнятися схематичними знаннями про її найближче оточення. Умови життя вимагали більшої інформації, ніж дані, які вона отримувала шляхом безпосереднього сприйняття навколишнього світу.

За слідами на поверхні землі, шматками шкіряного покриву, що зачепилися за кору дерев або гостре каміння, загубленим пір'ям людина навчилася визначати тварин і птахів, котрі забезпечували її харчування.

З цього приводу В. І. Авдієв зазначає: потреби повсякденного життя змушували людину уважно слідкувати за явищами природи, щоб об'єктивно розуміти їхню сутність. Спостерігаючи подібні природні явища, людина ще боязко і дуже невміло намагалася їх систематизувати, складаючи переважно з практичною метою списки звірів, рослин, каміння [2, с. 104].

У свідомості людей сформувалися знання про кількісні відношення, які отримали знакове вираження і знайшли своє застосування в практичній діяльності. Виникли особливі групи людей, які стали носіями знань про кількісні відношення і накопичили спеціальні навички роботи з числами.

Ці люди займалися вимірюванням земельних ділянок, підрахунком предметів і речей, призначених для розподілу між членами громади або для торгівлі та обміну [3, с. 342].

Вже у давньоримських законах зазначалося: коли потрібно було перевірити правильність визначення розмірів земельної ділянки, кількості зерна, вина – запрошувалися відповідні фахівці [4, с. 197–198].

Таким чином зі загальних пізнань людей про навколишній світ виділилися спеціальні знання, що використовувалися людиною з певною метою.

Застосовуючи спеціальні знання, певна група людей брала участь у створенні та засвоєнні систем наукового знання, у формуванні різних теоретичних систем, систем ідеології, етики, а також творів літератури та мистецтва [3, с. 343].

Так з'явилися перші знання в галузі математики, природознавства, медицини, астрономії. Відомо, що в державах Стародавнього Сходу існували такі галузі наукових знань, як математика, астрономія, медицина, природознавство, історія, філологія [2, с. 104–110, 255–262].

Розслідування злочинів також має давню історію. З моменту виникнення держави і права з'явилася необхідність встановлення істини у різних випадках порушення правил поведінки, звичаїв, норм закону. Цілком зрозуміло, що особи, яким поручався розгляд цивільних суперечок або кримінальних правопорушень, змушені були вдаватися до використання різних знань, які виходили за межі їхніх уявлень про обставини події, що сталася у минулому.

Зародження і розвиток криміналістичних знань так чи інакше пов'язані з необхідністю виявляти конкретних людей, які вчинили протиправні діяння. Віровідступництво, порушення звичаїв, злочини та інші події не могли залишатися без з'ясування того, що відбулося насправді. Найважливішим же елементом встановлення істини було виявлення особи, яка вчинила протиправне діяння [5, с. 40].

Р.С. Белкін пише, що, «возникнув вместе с государством, уголовная юстиция сразу же вынуждена была решать проблему путей, ведущих к установлению истины в правосудии. Уже в священных книгах иудеев, христиан, мусульман – Торе (Пятикнижии), Библии, Коране можно встретить описание приемов открытия такой истины: допроса, обыска, опознания и др. ... Это были чисто эмпирические рекомендации и установления, основанные на житейском опыте и используемые в рамках существовавших процессуальных процедур обычного или писанного права» [6, с. 1]. Тобто однією з передумов появи необхідності у використанні криміналістичних знань були потреби певних посадових осіб у встановленні дійсних обставин скоєних правопорушень.

Значимо, що у давні часи не існувало взагалі такої системи наукових знань, як криміналістика. Тому, аналізуючи ранні етапи боротьби зі злочинністю, було би справедливо під терміном «криміналістичні знання» розуміти знання з різних галузей практики, ремесла, мистецтва і науки, які застосовувалися для розв'язання задач правосуддя.

У суспільстві поступово з'являлася потреба досліджувати явища, процеси та події за допомогою спеціальних засобів і методів, зокрема використовуючи знання, уміння та навички певних осіб – фахівців конкретної сфери діяльності. Скажімо, у VII–VI ст. до н. е. у Лідії чеканили монети, через що поширення набуло фальшивомонетництва. На запит уповноважених осіб держави починалися матеріалознавчі дослідження. Проводилася диференціація підроблених і справжніх монет шляхом порівняння вмісту металевого сплаву за кольором ліній, що залишали еталонна і перевіряема монети на чорному сланці (ліддіті), ретельно обробленому оливковою олією [7, с. 9]. І результати використання наукових знань під час розслідування злочинів призводили до позитивних наслідків: біля 250 р. до н. е. у Сицилії механік, фізик, математик та інженер Архімед виміряв щільність сплаву і виявив факт розкрадання золота ювеліром, якому було замовлено виготовлення корони царя Сіракуз [7, с. 11].

Цілком слушно зазначає А. В. Іщенко, що об'єктивний аналіз передумов формування криміналістичних знань, появи певної їх системи, особливостей розробки та використання засобів і методів необхідно здійснювати, виходячи з наявної у конкретний період сукупності правових норм, правових відносин [1, с. 41].

Окремі стародавні правові акти, наприклад, кодекс Законів царя Хаммурапі, Закони XII Таблиць Стародавнього Риму, Закони Ману, Салічна правда, Руська Правда та ін., містили деякі рекомендації криміналістичного характеру щодо збору, дослідження та оцінки доказів судом, але вони мали окремий, розрізнений характер і були пов'язані з клятвами, випробуванням вогнем, водою, каліченням, тавруванням, іншими ордаліями. Водночас для встановлення обставин правопорушення вже тоді проводилися певні процесуальні дії, передбачені звичаєвим правом або писаними актами. Під час розслідування порушень закону суддя не завжди міг встановити істину. В такому разі вдавалися до ордалій – суду Божого.

Зупинимось на розгляді окремих рекомендацій стародавніх документів, що мали криміналістичний характер.

Аналіз низки законодавчих актів стародавніх держав засвідчує, що у них розрізнялися злочини проти власності, статевої свободи та статевої недоторканності особи, життя і здоров'я людини, її честі та гідності.

У Вавилоні норми процесуального права вимагали від суддів не лише отримувати показання свідків, що скріплені клятвою, а й особисто «досліджувати справу» [2, с. 78]. Кодекс Вавилонського царя Хаммурапі (1780 р. до н. е.) покладав пошук викраденого майна на

старосту громади – рабіанума [8]. Виконуючи такі обов'язки, староста громади мав отримати його опис, дізнатися індивідуальні ознаки, оволодіти методами розшуку майна.

Законои Стародавнього Єгипту зобов'язували поліцію переслідувати фальшивомонетників, підробників листів і паперів, шахраїв у галузі мір і ваг, а також розшукувати вбивць, карати осіб, що ухилилися від надання допомоги постраждалим на дорогах, і карати смертю за «порушення клятви». Подібні ж закони були в Єрусалимі [9, с. 46].

У кодифікованому джерелі права Стародавнього Риму – Законах XII таблиць (451–449 рр. до н. е.) йшлося про таку слідчу дію, як обшук. У пункті 15 а Таблиці VIII зазначалося про «формальний обшук», а пункт 15 б наказував, щоб під час проведення обшуку обшукуваний не мав ніякого одягу, крім полотняної пов'язки, і тримав у руках чашу [10].

Окремі норми Салічної правди (507–511 рр.) описували способи вчинення деяких протиправних дій, їх приховування, присвячувалися слідам злочинів і питанням розшуку. Стаття XXXVII Салічної правди називалася «Про переслідування за слідами», а про розшук йшлося у ст. XLVII. Суть цих заходів подібна до гоніння слідом та зводу, що містилися у Руській Правді, про що буде зазначено далі. У документі вже передбачалося вивчення слідів та пошук своєї власності за характерними слідами, які, наприклад, залишала викрадена худоба. Дослідник стародавнього права Р. Дарест щодо статті XXXVII навіть живив вираз «розшук худоби по гарячих слідах» [11, с. 365].

У пам'ятках стародавнього права йшлося про лікарів. Це були одні з перших осіб з професійними знаннями, про яких зазначалося у стародавніх законах та які залучалися до розслідування за потреби проведення відповідних досліджень.

Розтин трунів під час муміфікації дав можливість лікарям Стародавнього Єгипту вивчати будову і функціонування людського організму. Так поступово з'являлися перші (медичні) знання в галузі анатомії і терміни для позначення частин тіла і органів людини (хребет, серце, серцевий м'яз, шлунок, кишківник) [2, с. 259].

Кодекс Хаммурапі містив норми про лікарів та дослідження ними ран. В іншій пам'ятці стародавнього права – Законах XII Таблиць – йшлося про заподіяння тілесних ушкоджень різного ступеня важкості: пошкодження кінцівок людського тіла; пошкодження внутрішньої кістки або тяжке тілесне ушкодження [12, с. 121]. Ймовірно, що розрізнення тілесних ушкоджень у цих випадках здійснювали лікарі.

Аналіз статті XVII «Про рани» Салічної правди (507–511 рр.) дозволяє припустити, що для встановлення виду тілесних ушкоджень

людини залучали медиків: «§ 3. Если кто ударит другого по голове так, что обнаружится мозг и выпадут 3 кости, лежащие поверх самого мозга, присуждается к уплате 1200 денариев, что составляет 30 солидов» [13, с. 26]. Крім того, У Салічній правді згадуються й документи, які надавалися суду. Зокрема, йдеться про лікарські свідчення про хворобу, що підтверджувало неможливість явки відповідача до суду [11, с. 360].

У давні часи для дослідження документів та почерку використовувалися спеціально навчені особи. Утворювалися спеціальні заклади, у яких готували та навчали спеціалістів з письма і документів. Наприклад, відомо про існування шкіл у Стародавньому Вавилоні, що знаходилися при храмах і палацах, у яких готували писарів, чиновників та жерців. У систему спеціальної підготовки входило вивчення богослов'я, права, медицини і музики [2, с. 108]. У 978–1015 рр. у Києві було відкрито один із перших навчальних закладів з підготовки спеціалістів у галузі документознавства. Після закінчення цього навчального закладу відбиралися «печатники» – зберігачі княжої печатки та «метальщики» – судові секретарі, переписувачі, дяки [7, с. 17].

Існували й графологічні напрями вивчення почерку у науці країн Стародавнього світу.

Таким чином, у стародавніх державах у процес розслідування правопорушень залучалися особи, які володіли медичними та іншими знаннями, зокрема з математики, природознавства, письма, матеріалознавства.

Окремо слід зупинитися на найбільш ранньому збірнику норм права, що регулював суспільні відносини на території України, – Руській Правді [14, с. 64–132].

Руська Правда визначала три етапи досудового розслідування: «Заклич», «Звід» та «Гоніння слідом», які ще називають методами розшуку злочинців [15, с. 74]. Приміром, до закличу вдавалися тільки за пропажі майна, наділеного цілком конкретними індивідуальними ознаками [15, с. 74]. Звід (аналог сучасної слідчої (розшукової) дії – одночасний допит двох чи більше вже допитаних осіб) розпочинався у випадках: а) якщо річ було знайдено в кого-небудь до закличу; б) якщо річ знайдено до трьох днів після закличу; в) якщо річ було віднайдено не у своєму місті (громаді). У межах свого міста (громади) звід продовжували до третьої людини. До кого слід заводив, той вважався злочинцем, якщо «не відвів слід» [16, с. 39].

Гоніння слідом являло собою ніщо інше, як відшукання злочинця, який втік з місця злочину, за залишеними слідами, враховуючи показання свідків. На нашу думку, окрім усних опитувань про ознаки

злочинця або викраденої речі, «гоніння слідом» передбачало й дослідження матеріальних слідів – різного виду відбитків.

Вже у той час звертали увагу на сліди на місці події, щоби встановити істину. Скажімо, з приводу дослідження обставин вбивства злодія на місці крадіжки у Руській Правді зазначалося: «Когда вор убит, то обращается внимание на положение его тела. Если ноги его лежат снаружи дверей, то платится вира, если же ноги находятся с внутренней стороны дверей, то убийство считается законным» [11, с. 196].

Руська Правда, визначаючи міру покарання за різні злочини, виокремлює два види (джерела) доказів, які можуть використовуватися для доведення провини, – це свідчення свідків і, що особливо важливо, матеріальні сліди. У цьому джерелі права неодноразово вказано на необхідність звертати увагу на наявність матеріальних слідів у процесі розслідування злочинів. Про це окремо зазначається у ст. 29, де встановлюється відповідальність за нанесення тілесних ушкоджень: «Аже придёт кровав муж на двор или синь, то видока ему не искати...», а статті 69–71 передбачають звертати увагу на пошкодження, наявність знарядь злочину при крадіжці бобрів, заміні знаків власності, зокрема на бджолиних вуликах. Також підкреслювалося значення крові як речового доказу.

Особливу увагу звертає на себе ст. 77 Руської Правди, в якій передбачалося враховувати не тільки наявність слідів, але і здійснювати їх дослідження з метою встановлення напрямку руху злочинця. Залежно від того, куди напрямлені сліди злочинця – до села, за межу території общини, до великої дороги або безлюдного місця, – визначається і міра покарання [1, с. 48].

Очевидно, таке посилення на наявність матеріальних слідів у нормах права передбачало і певні дії щодо їх дослідження з боку посадових осіб. Пряме посилення на потребу їх проведення (встановлення напрямку пересування злочинця) дає підстави констатувати, що на ранніх етапах своєї діяльності з розслідування злочинів посадові особи іноді залучали відомості з різних видів професійної сфери, науки і мистецтва.

Як зазначає А.В. Іщенко, процес формування передумов виникнення криміналістичних знань мав свої особливості:

- по-перше, діяльність з використання спеціальних знань нормативними актами того часу не регулювалася;
- по-друге, фактично використання спеціальних знань набуває значного поширення, про що свідчать результати аналізу законодавчих актів, юридичної, історичної та джерелознавчої літератури;

– по-третє, у вказаних джерелах зазначаються найпоширеніші напрями використання спеціальних знань: а) виявлення та дослідження слідів, що вказують на протиправне користування лісовими угіддями; б) дослідження слідів злочинців для встановлення напрямків їхнього пересування; в) встановлення фізичного стану тварин; г) дослідження отрути, зілля; ґ) дослідження фальшивих грошей (монет); д) дослідження документів;

– по-четверте, у нормах права є свідчення про посадових осіб, яких залучали до розслідування злочинів чи розгляду правопорушень, – певних фахівців-практиків [1, с. 53–54].

Отож у X–XII ст. розшукові дії у Київській Русі як один із засобів розкриття злочинів проводилися лише за наявності індивідуальних ознак (особливостей) речі, майна, худоби та ін., що були протиправно привласнені злочинцем; або опису ознак людини. Під час розслідування вивчали сліди злочину. До процесу розслідування залучали осіб – тих, хто професійно займався певною діяльністю (ремеслом), володів прийомами письма, вмів вивчити сліди на місці злочину і отримати інформацію про окремі ознаки злодія і напрямок його пересування, тощо. У подальшому статус таких «обізнаних людей» отримає закріплення у судочинстві.

Висновки. З часу утворення стародавніх держав та початку діяльності органів, що займалися розслідуванням порушень звичаїв і правових норм, починають формуватися передумови використання знань, умінь та навичок у галузях ремесла, науки і мистецтва. Найбільшого поширення набули: запит суспільства щодо використання спеціальних прийомів та засобів розслідування фальшивомонетництва, підробки дорогоцінних металів та коштовного каміння, дослідження окремих документів, залучення лікарів до встановлення причини неприродної смерті, виду тілесних ушкоджень та ін.

Звичаї та ранні норми права у стародавніх країнах мали чимало спільних рис. Це стосується й справляння правосуддя, розшуку злочинців, проведення розслідування. У стародавніх Єгипті, Індії, Вавилоні, Римі, Київській Русі та інших державах злочинами визнавали вбивства, крадіжки, зґвалтування, підпали, нанесення тілесних ушкоджень, образа честі і гідності та деякі інші.

Для доведення їхнього вчинення здебільшого використовували показання свідків, могли надавати різні об'єкти зі слідами злочину, Божий суд (ордалії), а також клятву, присягу, судовий поєдинок. У ті часи вже починають застосовувати знання з медицини, математики, природознавства, матеріалознавства, письма під час дослідження обставин правопорушення, залучати осіб певного ремесла для допомоги

у дослідженні окремих обставин вчинених злочинів. Правозастосовна практика у стародавніх держав назагал створювала передумови для появи основ криміналістичних знань. Це свідчить про існування загальних передумов виникнення основ криміналістичних знань у різних країнах світу.

Отже, нами з'ясовано, що передумовами виникнення основ криміналістичних знань були:

1) передбачений звичаєвим правом, а згодом – нормами закону, обов'язок встановлення дійсних обставин правопорушень, пошук викраденого майна, встановлення правопорушника та об'єктивні складності встановлення подій минулого, з якими особи з відповідними обов'язками зіштовхувалися при встановленні істини;

2) розвиток правових актів, що свідчили про ймовірність залучення осіб різних професій і тих, які володіли науковими знаннями, для встановлення істини у справах, що розслідувалися, проведення певних процесуальних дій;

3) практика залучення осіб різних професій й таких, які володіли науковими знаннями, під час вирішення конфліктів і спорів з приводу протиправних діянь. «Обізнані люди» могли: а) виявити сліди та за ними відшукати правопорушника; б) за виявленими слідами охарактеризувати предмети, особу або тварин, що їх залишили; в) розшукати за описом правопорушника або викрадене майно; г) встановити за залишеними частинами предмета його характеристики та ідентифікувати сам предмет; г) визначити вид тілесних ушкоджень, причину смерті.

Відсутність нормативно закріпленого порядку застосування знань із ремесла, науки та мистецтва під час дослідження обставин неочевидних злочинів обумовлювало звернення до Божого суду (ордалій), коли можливостей для справжнього розшуку і виявлення злочинців, дослідження та використання доказів не було. Така ситуація породжувала невдоволення широких верств населення, формувала соціальний запит суспільства, що також було однією з передумов виникнення основ криміналістичних знань.

1. Іщенко А. В. Методологічні проблеми криміналістичних наукових досліджень: монографія / А. В. Іщенко; за ред. І. П. Красюка. – К.: НАВСУ, 2003. – 359 с.

2. Авдиев В. И. История Древнего Востока / В. И. Авдиев. –Изд. 3-е, перераб. – М.: Высшая школа, 1970. – 608 с.

3. Введение в философию: учебник для высших учебных заведений / под ред. И. Г. Фролова. – Ч. 2. – М.: Политиздат, 1989. – 639 с.

4. Дигесты Юстиниана: избранные фрагменты в переводе и с примечаниями И. С. Перетерского / отв. ред. Е. А. Скрипилев. – М.: Наука, 1984. – 456 с.
5. Ищенко А. В. Библейский сыск. Опыт этико-исторического исследования Библии в оперативно-розыском аспекте: конкурсная работа / А. В. Ищенко. – К., 1979. – 52 с.
6. Белкин Р. С. История отечественной криминалистики / Р. С. Белкин. – М.: НОРМА, 1999. – 496 с.
7. Ищенко А. В. Летопись криминалистики: даты, факты, имена / А. В. Ищенко. – К., 2016. – 384 с.
8. Кодекс Хаммурапі: основні закони, опис та історія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://faqukrs.xyz/osvita/istorija/111447-koдекс-hammurapi-osnovni-zakoni-opis-ta-istorija.html>
9. Бостан Л. М. Історія держави і права зарубіжних країн: навч. посібник / Л. М. Бостан, С. К. Бостан. – 2-е вид., перероб. й доп. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 730 с.
10. Законы XII Таблиц [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://ancientrome.ru/ius/i.htm?a=1446588975>
11. Дарест Р. Исследования по истории права / Р. Дарест; пер. с фр. – Изд. 2-е. – М.: Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2012. – 392 с.
12. Агафонов С. А. Основы римского частного права / С. А. Агафонов. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2006. – 141 с.
13. Салическая правда / пер. Н. П. Грацианского. – М.: Образц. тип. им. Жданова, 1950. – 490 с.
14. Пространная редакция. Суд Ярославль Володимирович. Правда Руськая // Российское законодательство X–XX веков. – Т. 1: Законодательство Древней Руси. – М.: Юридическая литература, 1984. – 423 с.
15. Погорельский М. А. Розшук злочинців та доказування їхньої вини за часів Руської Правди / М. А. Погорельский // Право і безпека. – 2002. – № 3. – С. 73–77.
16. Терлюк І. Я. Історія українського права від найдавніших часів до XVIII століття: навч. посібник з історії держави і права України / І. Я. Терлюк. – Львів: ДП «Друкарня ГВ УМВС України у Львівській області», 2003. – 156 с.

Юсупов В. В. Предпосылки возникновения основ криминалистических знаний

На основании исторического анализа источников древнего права, случаев использования научных знаний при раскрытии преступлений на ранних этапах правоохранительной практики, комплексного анализа источниковедческих криминалистических изданий определяются предпосылки возникновения основ криминалистических знаний. Освещается развитие научного знания, зарождение специальных знаний, которыми владели определенные группы людей.

Установлено, что в древних правовых актах содержались рекомендации криминалистического характера, используемые для сбора, исследования и оценки доказательств судом, но они имели отдельный, разрозненный харак-

тер и были связаны с клятвами, испытанием огнем, водой, калечением, клеймением, другими пытками. Доказано существование общих предпосылок возникновения основ для использования криминалистических знаний в судопроизводстве разных стран мира.

Ключевые слова: предпосылки, знания, специальные знания, криминалистические знания, знания ремесла, науки и искусства, следы, пытки.

Yusupov V. V. Backgrounds of the forensic knowledge bases emergence

The article defines backgrounds of the fundamentals of forensic knowledge, basing on the analysis of historical monuments of ancient law, cases of scientific knowledge usage in solving crimes in the early stages of law enforcement practices, a comprehensive analysis of forensic editions. The development of scientific knowledge, the emergence of specialized knowledge possessed by certain groups of people were described. It was established that ancient legal acts contained recommendations on the nature of forensic collection, research and evaluation of evidence by the court, but they had separate, fragmented nature and were related to the vows, fire and water test, mutilation, branding, and other ordeals.

Backgrounds of the basics of forensic expertise were: provided by customary law and later by legal provisions an obligation to establish the actual circumstances of the offenses and to establish objective complexity of past events; development of legal acts that showed the likelihood of attracting people of different professions and those who possess scientific knowledge to establish the truth in investigated cases, carrying out certain procedural actions; practice of attracting people of different professions and those who possess scientific knowledge in solving conflicts and disputes over unlawful acts; dissatisfaction with the public on how to contact ordeals when there were no opportunities for genuine investigation and identifying the perpetrators, research and use of evidence.

The existence of the general backgrounds of bases to use forensic knowledge in legal proceedings around the world was proved.

Key words: *backgrounds, knowledge, special knowledge, forensic knowledge, craft, science and art knowledge, traces, ordeals.*

Стаття надійшла 11 квітня 2017 р.